

בא א (מ"י) פ"ד מהלכות
תפילין הלכה יג) ופ"ד
מהלכות אהל הלכה ט (מגן
עשין דרכן בן טושיע אר"ח
סי' לח סעיף ה וי"ד סימן
שפת סעיף א':

בב ב מ"י פ"א מהל' אהל
ה"ב ופ"ה ה' [א] ג
[ד] סגנון עשין מ"ד"ס ט טור
ש"ע י"ד סימן שפת סעיף
שפת סעיף א':

בג ג מ"י פ"ד מהלכות
ק"ש הלכה ז טור ש"ע
אר"ח סימן ע סעיף ג:
בד ד מ"י פ"ב מהל' אהל
הלכה י טור ש"ע
י"ד סימן שפת סעיף א':

ה (מ"י) טס:
[בד] [א] מ"י פ"ד מהלכות
מלות הלכה ה ש"ע
ח"מ סימן רעט סעיף א':

רבינו הגאון

ובמקום אסטניס לא גזרו
רבנן. אבל אסור בהרצה
ואפי' אסטניס [מפונק] אלא
אם הוא מסוכן שאם יעזוב
רוחץ מסתכן פטור. דכיון
דלרפואה עבד כשתה הרוחץ
הוא ורשין ליה. ולא כל
מאן דאמר איסטניס אני
מהימני ליה אלא עבד
דימרו הבקיאין. בתנאי.
חתן אם רצה לקרות את
שבע בלילה הראשון קורא
וכו'. ק"ל כסמא
דמנתיא אפי' ר' יוחנן
אמר מוחלפת השיטה
ומוקים לה לרשב"ג
בירודיה. הא דרב שישא
כיהו דרב אידי עיקר. דהוא
אמר לרובל לא יתב
ומוקים לה סתמא כרבנן
וכותיהון עבדין. ת"ר
עבדים ושפחות אין
אומרים עליהם ברכת
אבלים. שהיא ברכת אבות
ואמר ר' יוחנן ברכת אבלים
בעשרה ואין אבלים מן
המניין. תנחומי אבלים.
עומדין בשורה כשהורין
מקורות המת ומנחמין את
האבל ואין שורה פחות
מעשרה בני אדם. ת"ר אין
קורין אבות אלא ל' ואין
קורין אמהות אלא ל'. אין
אומרים זכור לנו ברית
אבות אלא לשלשה. אומר
זכור לנו זכות אברהם יצחק
יעקב מיכן ולמטה אין
מזכירין. וכך אין מזכירין
זכות אמהות אלא לארבע.
אלא עד יעקב חשיבי
וכותיהו גדולה. אבל
השכטים לא חשיבי כי הני,
לפיכך אין מזכירין וניתלין
בכותן. ד"א אין משבחין
את המת בהספד שהוא בן
ראובן ולא בן שמעון אלא
שהוא בן אברהם יצחק
יעקב והנשים שהן בנות
שהן רבקה רחל ולאה.
זכמה פירושים אחרים
כיוצא בהם.

אי הכי מאי איריא בתוליה. אי אמרת בשלמא דטעמא משום
טרדא שפיר אלא מאחר שהוא מולה הטעם צמזמה אלמנה נמי:
אסטניס אני. ואיכא זכר אס לא היה רוחץ דליתו אסור
לרחוץ צימי אצלו אלא משום טענוג וגם לחוץ רחשו

אי חית ליה ערצוביא צרישיה שרי
אפי' תוך שבעה וכן התייר צימו שמואל
ליולדת אצלה לרחוץ תוך שבעה
ולרחוץ נמי צמזשה צלצו וכן משמע
נמי צמס' יומא (ד' עו): מי שיש לו
הכפורים ואינו חושש אפי' דסיכה
כשתיה ציוה"כ וכן משמע צירושלמי
אצל אסור צרישיה הדא דמימא
צרישיה של טענוג מותר כהדא דליתמר
מי שיש לו חטטין צרישיה וכו':
אנינות יליה דרבנן. וא"ת והרי
אונן נמי אינו נוהג אלא
צמזשה אצל לענין רחיצה דלצילות
דרבנן הוא ולא"כ לעולם אימא לך
דלנינות לילה דלורייתא הוא גבי
מעשר. ויש לומר דאי איתא דהוי
דלורייתא גבי מעשר. גבי שאר
דברים דרבנן נמי הוה לן למגור דכל
דמקון רבנן כעין דלורייתא מקון:
אין עומדין ע"יהם בשורה.
דילמא אחי לאסוקי ליוחסין:
ונפשי

מתני' רחץ לילה הראשון שמהא אשמו. ונקצרה זו ציוס ואפי'
שאכל אסור צרישיה הוא רחץ כדאמר טעמא אסטניס
אני והוא אדם מעונג ומפונק: **גמ' קסבר אנינות לילה דרבנן.**
ואפי' פ שהיה ליל יום המיתה וכתביבא אנינות דלורייתא דכתיב לא

אחלתי צאוני ממנו (דברים טו) ופחות
מיוס אחד אינו אנינות דילפי רבנן
מואחרייתה כיוס מר קסבר ר"ג אין
לילה של אחריו עם היום אלא מדרבנן
הוא כשאר ימי האכל וגבי אסטניס
לא גזרו צה רבנן. פלוגמיהו דתנאי
היא צוצחים (דף טז): צלנינות לילה
אי מדלורייתא אי מדרבנן: אין
עומדין עליהם בשורה. כשהורים
מצית הקצרות היו עושים שורות
סביב האכל ומנחמין אותו ואין
שורה פחותה מעשרה: **כרסם**
אנלים. כרסם רחצה שמצדין אותו
סעודה ראשונה משל אחרים ומצדין
שם צרכת אנלים והיא מפורשת
בכמזות פרק ראשון (דף טז):
לאנפילון. צית קטן שלפני טרקלין
הגדול: **נכויס כפושריס.** כלומר
כסור הייתי שמצדין דבר צרמנו מועט
שראיתם אותו סר מעליכם ליכנס
לאנפילון: הוי. לשון גניחה ולעקה:
אין קורין אבות. לישראל: **אלא**
לשנשה. אברהם יצחק ויעקב לפיכך
שצטיס: **אלא לארבע.** שהיא רבקה
רחל ולאה: **אבא פלוני אבא פלוני.**
לא צצניהם קאמר אלא צשאר בני
אדם כעין שאנו קורין עכשיו מר
פלוני מרת פלונית כך היו רגילין
לומר אבא פלוני ואמא פלונית: **כן**
אברכך. וכמו חלצ ודשן. תרי
קראי דסמיכי להדדי: **רננוס.** שמים:
צפורינו. בגורלנו: **אחריס וסקוס.**
שמהא אחרינתו טובה ונראה מה
שקוינו: **וסקננו.** לשון תקון: **ונשכים**
ונמלא יחול לצננו ליראה אס שמך.
שלא יתגבר עלינו יצר הרע צהרהור
הלילה לסור מאחרין ציוס אלא
כשנשכים צכל צקר נמלא לצננו
מיחל לך: **וסבא לפניך קורס**
נפשו. כלומר ספוק כרכנו וקורת
רוחנו: **וסציט צרעטנו.** מדע
מתן לך צרעה הצאה עלינו:
מעוי פניס. שלא יתגבר עלינו ומועזוס
פניס. שלא יולאו עלינו ממחרות:
שאינו בן צריס. שאינו מהול:
ואפי' דקיימי קלוזי עליה דרבי. שהיו
שוטרים עומדין צמזמה אנטוניוס
להכות ולהגקס צכל העומדים עלינו:
צפמליא

ואחרייתה כיום מר ובמקום אסטניס לא גזרו
עבדו וכו': ת"ר עבדים ושפחות אין עומדין עליהם בשורה ואין אומרים
עליהם ברכת אבלים ותנחומי אבלים מעשה ומתה שפחתו של רבי
אליעזר נכנסו תלמידיו לנחמו כיון שראה אותם עלה לעלייה ועלו
אחריו נכנסו לאנפילון נכנסו אחריו נכנסו לטרקלין נכנסו אחריו אמר
להם כמדומה אני שאתם נכונים כפושרים עכשיו אי אתם נכונים אפילו
בחמי חמין לא כך שנית לכם עבדים ושפחות אין עומדין עליהם בשורה
ואין אומרים עליהם ברכת אבלים ולא תנחומי אבלים אלא מה אומרים
עליהם כשם שאומרים לו לאדם על שורו ועל חמורו שמתו המקום ימלא
לך חסרוך כך אומרים לו על עבדו ועל שפחתו המקום ימלא לך חסרוך
תניא אידך עבדים ושפחות אין מספדין אותן ר' יוסי אומר אם עבד
כשר הוא אומרים עליו הוי איש טוב ונאמן ונהנה מיגיעו אמרו לו אם
כן מה הנחת לכשרים: ת"ר אין קורין אבות אלא לשלשה ואין קורין
אמהות אלא לארבע אבות מאי טעמא אילימא משום דלא ידעינן אי
מראובן קא אתינן אי משמעון קא אתינן אי הכי אמהות נמי לא ידעינן
אי מרחל קא אתינן אי מלאה קא אתינן אלא עד הכא חשיבי טפי לא
חשיבי תניא אידך עבדים ושפחות אין קורין אותם אבא פלוני
ואמא פלונית ושל ר"ג היו קורים אותם אבא פלוני ואמא פלונית מעשה
לסתור משום דחשיבי: א"ר אלעזר מאי דכתיב **בן אברכך בחיי בשמך**
אשא כפי בן אברכך בחיי זו ק"ש בשמך אשא כפי זו תפלה ואם עושה
כן עליו הכתוב אומר **כמו חלב ודשן תשבוע נפשי ולא עוד אלא**
שנוחל שני עולמים העוה"ז והעולם הבא שנאמר **ושפתי רננות יהלל**
פי: ר' אלעזר בתר דמסיים צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה'

אלהינו שתשכן בפורינו אהבה ואחווה ושלום וריעות ותרבה גבולנו בתלמידים ותצליח סופנו אחרית
ותקוה ותשים חלקנו בגן עדן ותקננו בחבר טוב ויצר טוב בעולמך ונשכים ונמצא יחול לבבנו ליראה
את שמך ותבא לפניך קורת נפשנו לטובה. רבי יוחנן בתר דמסיים צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך
ה' אלהינו שתצייץ בבשתנו ותביט בענותותך. ר' זירא בתר דמסיים צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך
ה' אלהינו שתלא לפניך מדת טובך וענותותך. ר' חייא בתר דמצלי אמר הכי יהי רצון מלפניך
ה' אלהינו שתלא נחמא ולא נבוש ולא נכלם מאבותינו. ר' חייא בתר דמצלי אמר הכי יהי רצון מלפניך
ה' אלהינו שתהא תורתך אומנותנו ואל ידוה לבנו ואל יחשכו עינינו. רב בתר צלותיה אמר הכי יהי רצון
מלפניך ה' אלהינו שתתן לנו חיים ארוכים חיים של שלום חיים של טובה חיים של ברכה חיים של פרנסה
חיים של חלוק עצמות חיים שיש בהם יראת חמא חיים שאין בהם בושה וכלימה חיים של עושר וכבוד חיים
שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים חיים שתמלא לנו את כל משאלות לבנו לטובה. רבי בתר צלותיה אמר
הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתצילנו מעוי פניס ומעזות פניס מאדם רע ומפגע רע מיצר
רע מחבר רע משכן רע ומשטן המשחית ומודין קשה ומבעל דין קשה בין שהוא בן ברית בין שאינו בן ברית
ואפי' דקיימי קצוצי עליה דרבי. רב ספרא בתר צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשים שלום
בפמליא

[א] נלעילי. [ב] ותיקן. [ג] שמחות
פ"ג. [ד] י"א ל"ג. [ה] מריק דף
טו. [ו] שמחות פ"א הלכה יא.
[ז] י"א ל"ג. [ח] פסחים נה.
[ט] נפי' פירשי' לקמן ז"ל.
[י] נפסחים כג. וצמיס טז.
[יא] שמחות פ"א הלכה י.
[יב] שמחות פ"א הלכה יז.
[יג] נפי' מלות לצננו. צעריך
ערך יחול. [יד] נפי' יזמר
מאזוטי. ערוך צעך ה"ל.
[טו] שבת דף ל. [טז] נשכילין
אחי לדון שלח צקושי. צעך
הי"ל.

תורה אור השלם

1. האנק דם מתיים אבל
לא תעשה פארך חבוש
עליך ועליך תשים
ברגליך ולא תעשה על
שפם ולחם אפי' לא
תאכל: יחזקאל כד ז'
2. והעבתי תניבים לאבל
ובל שיריכם לקינה
והעלייתו על כל קתניס שק
ועל כל ראש קרחה
ושמתיא כאבל יחיד
ואת'ייתה פיוס מר:
עמוס ח י'
3. בן אברך בחיי בשמך
אשא כפי: תהלים סג ה'
4. כמו חלב ודשן תשבוע
נפשי ושפתי רננות יחלל
פי: תהלים סג ו

מוסף רש"י

לא כל הרוצה ליטול
את השם יטול. אס לא
החוקק חכם וחסיד לרבים
אין זה אלא גאווה שמראה
בעצמו שכול לבין לבו [קטן]
ז"ל: אמר פרישות ואלת
חטא. שאינו יול לצטל הימנו
מלכות שמים אפילו לילה
אחת. לא כל הרוצה לעלו
ועלנו. דמיתו כיהורא ומתקן
בידיה [פסחים נה].

היה קורא פרק שני ברכות

יו.

עין משפט
נר מצוה

6) ניומא פ"ג, ט' ג' ג' ע"י
א"ר יומא כי הוה מסיים ר"מ
ספרא דלויב, ט' מנחות דף
ק"ו ע"ל ה' ו' ע"ק, ד' ו' ע"ק
כ"ל, ט' ס"א ללמודיה לא
נאמר אלא לעושה, ו' טוטה
דף פ"א, ט' ו' ע"ק, ו'
ט' ו' ע"ק, ו' ע"ק, ו'
ט' ו' ע"ק, ו' ע"ק, ו'
ט' ו' ע"ק, ו' ע"ק, ו'
ט' ו' ע"ק, ו' ע"ק, ו'
ט' ו' ע"ק, ו' ע"ק, ו'
ט' ו' ע"ק, ו' ע"ק, ו'
ט' ו' ע"ק, ו' ע"ק, ו'

גליון הש"ס

ב"ש"י ד"ה אני בו וכן
הבי עם הארץ, ע"י טוטה
דף לו ע"א ומוס' מ"ד ד"ה
הלוט:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש הוסיף, כדי
לקיים אלא כדי לקנהר.

מוסף רש"י

אחד המרבה ואחד
הממעיט. להביא קרנות
(מנחות ק"ו). באקרוי
בנייהו בר'. שנומח על
בנין להבאן לבי הספר
לקרוה מקל (סוטה כ"א).

רב ניסים גאון

ועפ"ד יישרו נגדך.
איתי מפרש
במסכתא מגילה בפרק
הקורא את המגילה למפרע
(דף י"ח) אמר לי רבי בר
(תמא) לרבי ירמיה מדיפתו
מאי (מש"י ד') ונפפך
יישרו נגדך אמר ליה אלו
דברי תורה שכתב בהן (שם
ג') התעף עיניך בו (ישירם)
(אפילו הכי מיישרין) הן
אצל ר' מאיר:

בפמליא של מעלה. בחצורת שרי האומות. שכשהשרים של מעלה יש תגר צנייהם מיקף יש קטטה בין האומות כדכתיב ועמה אשוב להלחם עם שר פרס (דניאל י'). **ובפמליא של מטה.** בחצורת החכמים: בקרן אורה. צוית אורה: ומי מעבד. שאין אלו עושים לזונך: שאור שבעיסה. יצר הרע שבלבבו המחמילנו: איני כדאי. לא הייתי חשוב והגון להיות נזר: ועכשיו שנוצרי. מה חשיבותי הרי אני כאלו לא נוצרתי: ק"ו. שבמיתתי עפר אני: מרק. כלה והתם: כי הוה מסיים ספרא דלויב. על שם שאיז נפטר בשם טו: מרגלא בפומיה. דבר זה רגיל בפיו: אני. העוסק בתורה צריה אני וכן מוצרי עם הארץ צריה הוא: אני מלאכסי צעיר. כלומר נוחה מלאכתי ממלאכתי: מתגרי. מתגדל לתפוס אומנותי: ושמה האמר. הדין עמו שאינו מתגדר במלאכתי שאילו היה תופס אומנותי לא היה לו לב פתוח להרבות בתורה כמותי והיה מנעוץ ואין לו שכל: שנינו. שיש לו שכל לממעט כמו למרבה: ובלבד שיוון לבו לשמים. ואכל קרבות הוא צמחית צסופה: ערוס צירא. להערים בכל מיני ערמה ליראת צולא: סגליה חמה. עיקרה של תורה שיהא עמה תשובה ומע"ט: העושה שלא לשמה נוח לו שלא נצרא. פירוט שאינו לומד כדי לקיים אלא לקנטר דצפרק מקוס שנהגו (ספחים ג'): אמרי' רבא רמי כתיב' עד שמים חסדך וכתיב' מעל השמים כאן צעוסק שלא לשמה כו' והתם איירי במקיים כדי שיכדוהו וכן משמע צירושלמי דפירקין: ויאלכו וישסו. שבעו מזיו השכינה כאלו אכלו ושתו: גדולה הבעסה. שהרי קראן שאננות וצוטחות: לבי כניסא. תינוקות של בית רבן היו רגילין להיות למדים לפני רבן צבית הכנסת: צי רבנן. בית המדרש ששם שונים משנה וגמרא: ונטרן לגביריהו. ממתניות לצעליהן ונותנות להם רשות ללכת וללמוד תורה צעיר אחרת: מפטרי רבנן. זה מזה שהיה נוטל רשות מחצירו לשבד לצינו ולארלו: עולמך סרא חנין. כל רכין תמלא: פין ידנך חכמות. כלשון צרכה היו אומרים: יישרו. לשון יוסר. שתא מצין בתורה כהלכה: כל

בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה ובין התלמידים העוסקים בתורתך בין עוסקין לשמה בין עוסקין שלא לשמה וכל העוסקין שלא לשמה יהי רצון שיהו עוסקין לשמה. ר' אלכסנדר ב"ר צלותיה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתעמידנו בקרן אורה ואל תעמידנו בקרן חשכה ואל יהיה לבנו ואל יחשבו עינינו איכא דאמרי הא רב המנוא מצלי לה ור' אלכסנדר ב"ר דמצלי אמר הכי רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעבד שאור שבועיסה ושעבוד מלכות יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם. רבא ב"ר צלותיה אמר הכי אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי ועכשיו שנוצרתי כאלו לא נוצרתי עפר אני בחיי ק"ו במיתתי הרי אני לפניך ככלי מלא בושא וכלימה יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא אחמא עוד ומה שחמאתי לפניך מרק ברחמך הרבים אבל לא ע"י יסורין וחלאים רעים והיינו וידוי דרב המנוא וזמי ביומא דכפורי. מר בריה דרבינא כי הוה מסיים צלותיה אמר הכי אלהי נצור לשוני מרע ושפתותי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך ובמצותך תרדוף נפשי ותצילני מפגע רע מיצר הרע ומאשה רעה ומכל רעות המתרגשות לבא בעולם וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבותם יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי. רב ששת כי הוה יתיב בתעניתא ב"ר דמצלי אמר הכי רבון העולמים גלוי לפניך בזמן שבית המקדש קיים אדם חוטא ומקריב קרבן ואין מקריבין ממנו אלא חלבו ודמו ומתכפר לו ועכשיו ישבתי בתענית ונתמעט חלבי ודמי יהי רצון מלפניך שיהא חלבי ודמי שנתמעט כאילו הקרבתי לפניך על גבי המזבח ותרצני. ר' יוחנן כי הוה מסיים ספרא דאיוב אמר הכי סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה והכל למיתה הם עומדים אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם ועליו אמר שלמה טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו. מרגלא בפומיה דר"מ גמור בכל לבבך ובכל נפשך לדעת את דרכי ולשקוד על דלתי תורתך נצור תורתך בלבבך ונגד עיניך תהיה יראתי שמור פיך מכל חטא וטהר וקדש עצמך מכל אשמה ועון ואני אהיה עמך בכל מקום. מרגלא בפומיהו דרבנן דיבנה אני בריה וחברי בריה

ונפשי כעפר אב"ט תהיה. מה עפר אינו מקבל עליה לעולם כן יהי רצון שזרעי לא יכלה לעולם כמו שהיא אומר והיה זרעך כעפר הארץ: **אני בריה וחברי בריה.** כלומר יש לו לב כמוני להצמין בין טוב לרע: **העושה שלא לשמה** נוח לו שי' אלא ואל"ת האמר רב יהודה אמר רב פרק מקום שנהגו (ד' ג'): לעולם יעסוק אדם בתורה וצמחית אפי' שלא לשמה שמחך שלא לשמה צל לשמה וי"ל דהכא מייירי שאינו לומד אלא לקנתר חזקיו והתם מייירי שלומד ע"מ שיכדוהו: פרק

1. טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו:
2. מענה רך ושיב חמה ודבר יעבד ועלה אף:
3. ראשית חבמה וראת וי שכל טוב לקבל עשיתם וקהלתו עמדת לעד:
4. ואל אציל בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלהים ויאבלו וישתו:
5. נשים שאננות קמנה שמענה קולי בגות בטחות האונה אמרת:
6. אלופינו מסובלים אין פרץ ואין יוצאת ואין צנחה ברחבתיה: תהלים קמ"ד